

Osmanská říše

Počátky a předchozí vývoj

- vznik ve 14. století
- rozpad Rýmského sultanátu na dílčí beyliky a sultanáty
- Osman I. Gází - zakladatel říše
 - sjednocení roztržštěných panství, expanze proti Byzanci
- Orhan I. - syn Osmana I.
 - první sultán
- do konce 17. století expanze, největší územní rozsah v r. 1683 (druhé obléhání Vídně) – viz obr. 1
- poté protiofenzíva Svaté ligy - stagnace říše a územní ztráty

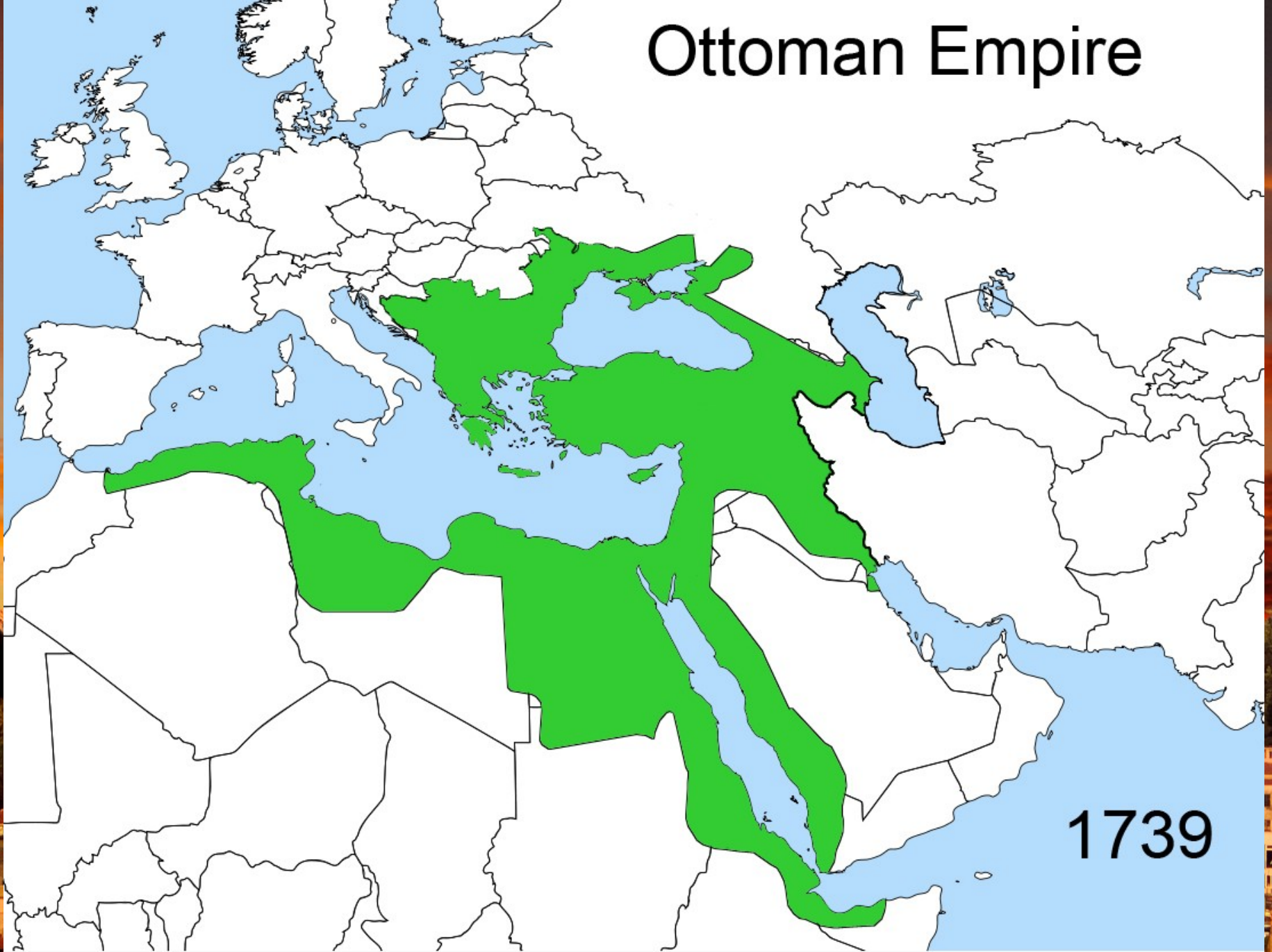
Vstup do moderní éry

- **18. století ve znamení modernizace – zavedení knihtisku, reforma školství, rozvoj architektury (tzv. Období tulipánů)**
- **orientace na Evropu – navázání diplomatických vztahů; Evropa začíná vnímat Osmany jako běžný stát a partnera**
- **bělehradská smlouva z r. 1739 (obr. 2) – ukončení bojů s Rakouskem a Ruskem, následuje generace míru a prosperity**
- **v letech 1768-74 válka s Ruskem – Mustafa III poražen Kateřinou Velikou; porážka impulsem pro další, především vojenské reformy (obr. 3)**
- **v letech 1787-92 válka s rusko-rakouskou koalicí; opět porážka, první výrazné známky úpadku říše (obr. 4 a 5), přesto snaha o další reformy**

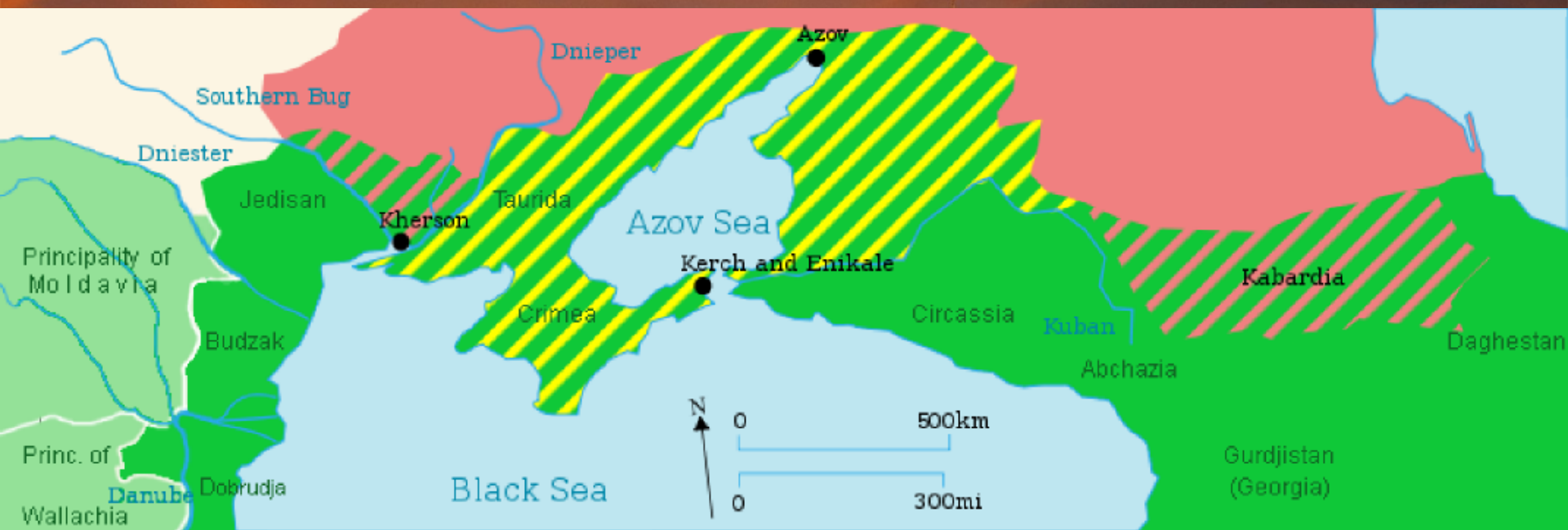
Vstup do moderní éry

- od roku 1783 ruská okupace Gruzie jakožto protektorátu
- v roce 1798 vpád Napoleonových vojsk do Egypta (obr. 6) – o dva roky později odchod francouzských sil, většina Egypta zpět Osmanské říši; po odchodu Francouzů občanská válka, Turci drží Egypt jen pod částečnou kontrolou (obr. 7)
- po celé období odpor janičářů proti reformám a modernizaci – několik povstání, svržení sultána Selima III. v roce 1807; roku 1828 sultánem Mahmutem II. rozpuštění

Ottoman Empire

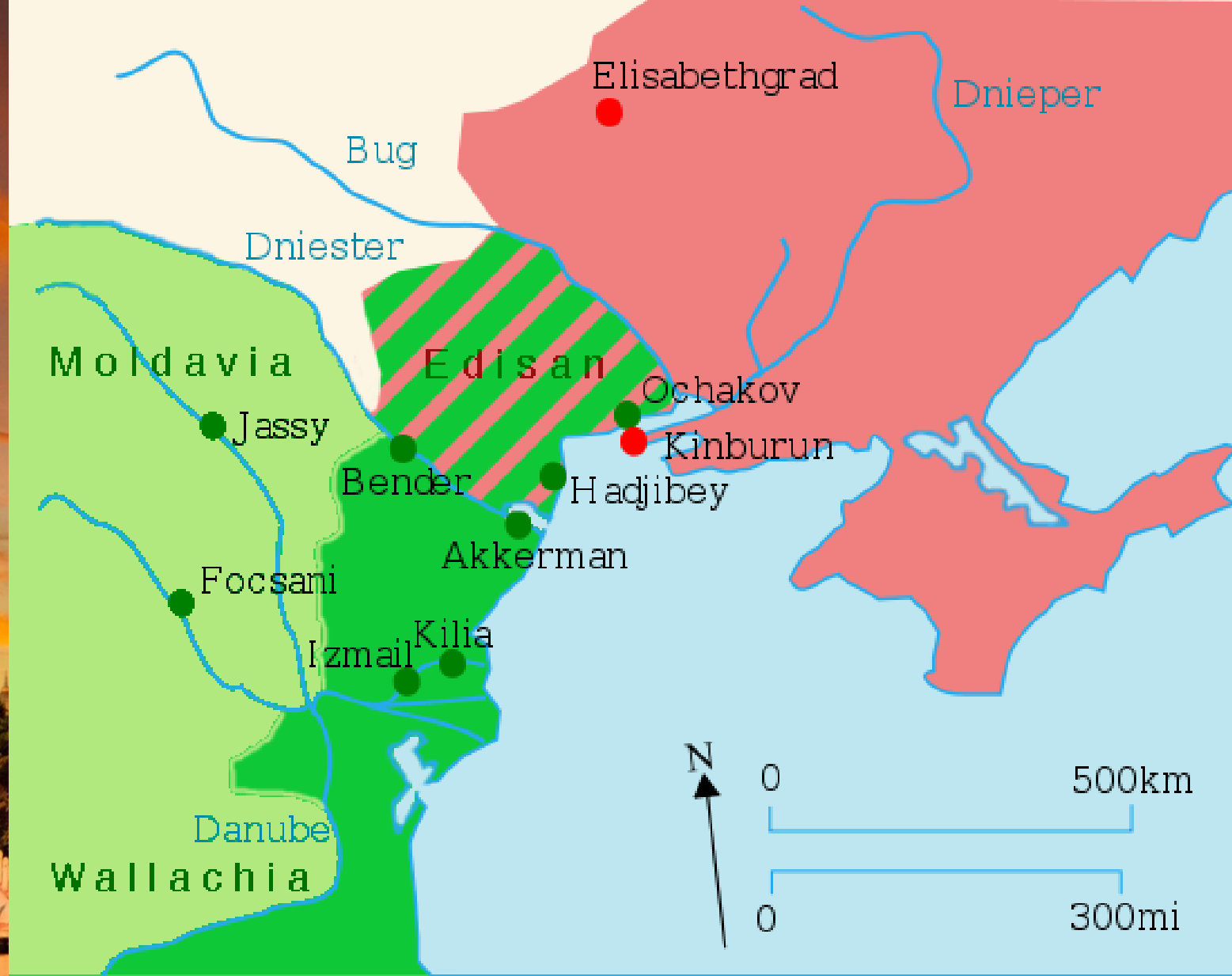

Obr. 2 Osmanská říše po bělehradské smlouvě z roku 1739.

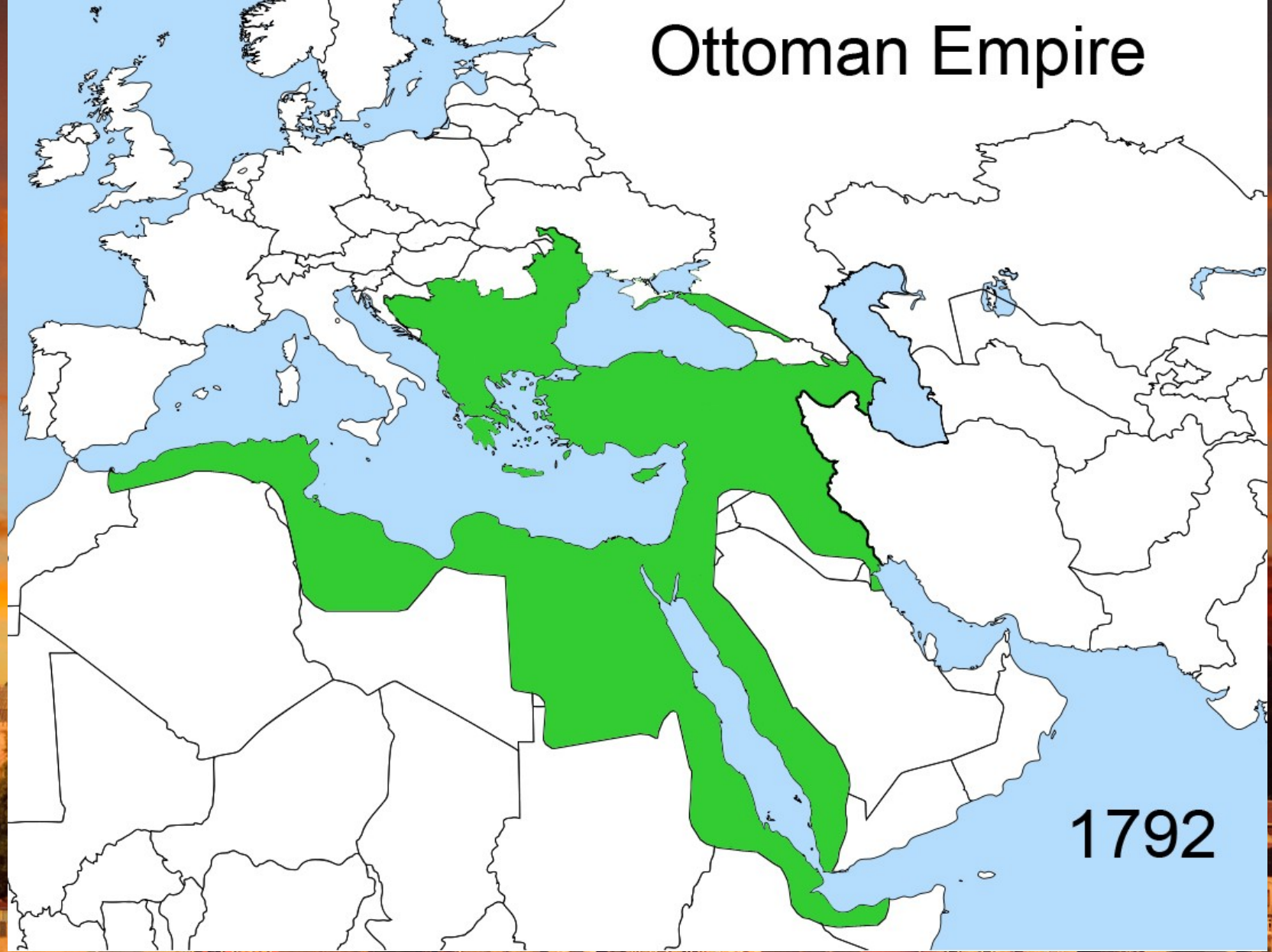
Obr. 3 Následky porážky Osmanů v rusko-turecké válce v letech 1768-74. Smlouva z Küçük Kaynarca ukládá Osmanské říši (zelená) postoupit Rusku (červená) oblasti Kabardie a Chersonu.

Osmané dále musí uznat samostatnost Krymského chanátu (žluto-zelená). Ten se však stává ruským loutkovým státem a r. 1783 je Rusy anektován. Ruské impérium tím získává přístavy Azov a Kerč, které jeho námořnictvu umožňují dlouho kýžený přímý přístup k Černému moři.

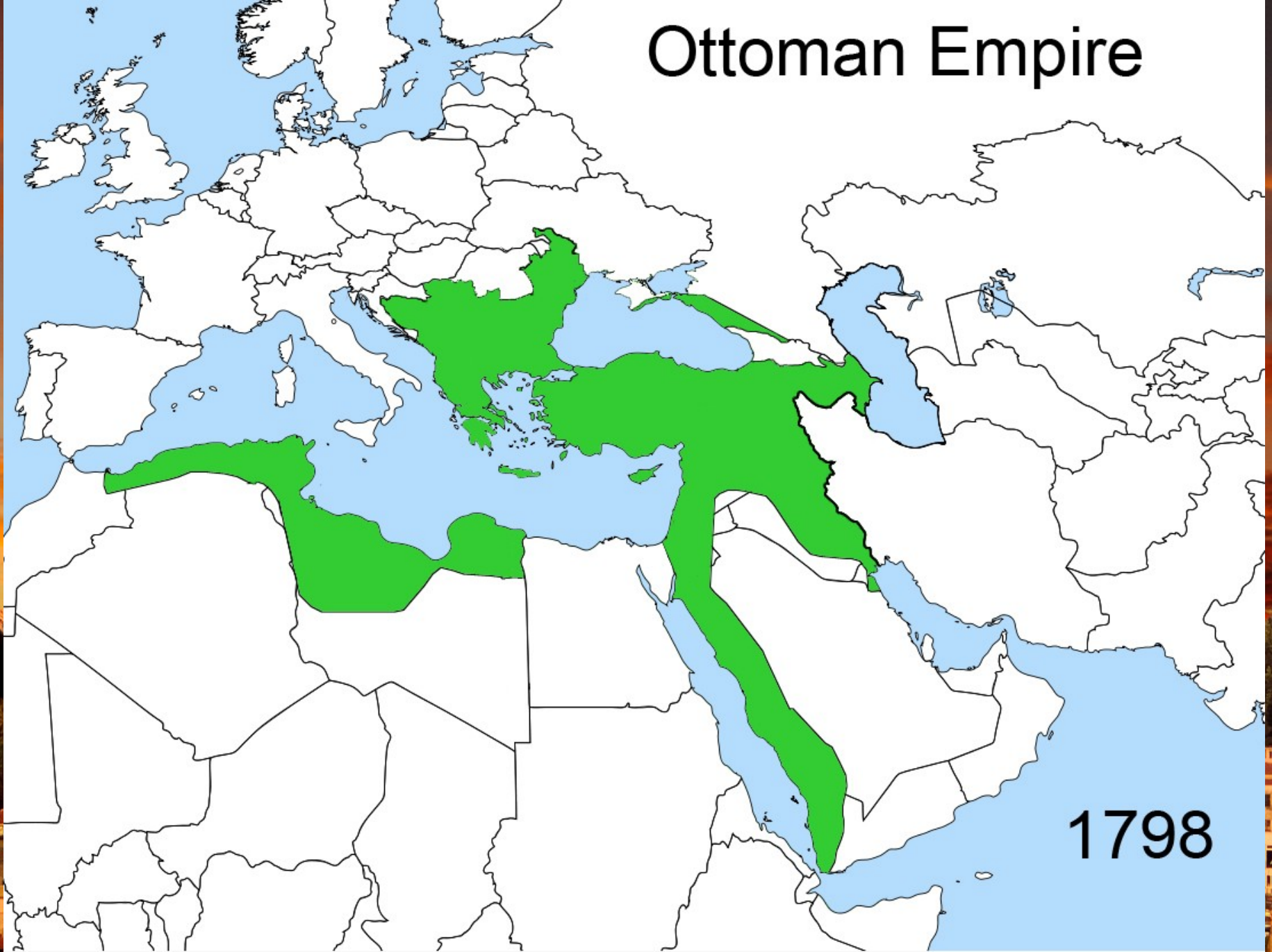
Obr. 4 Rok 1792 – smlouva z Jassy. Osmanská říše (zelená) postupuje Ruskému impériu (červená) Jedisan. Ruská hegemonie v oblasti Černého moře tak dále posiluje.

Ottoman Empire

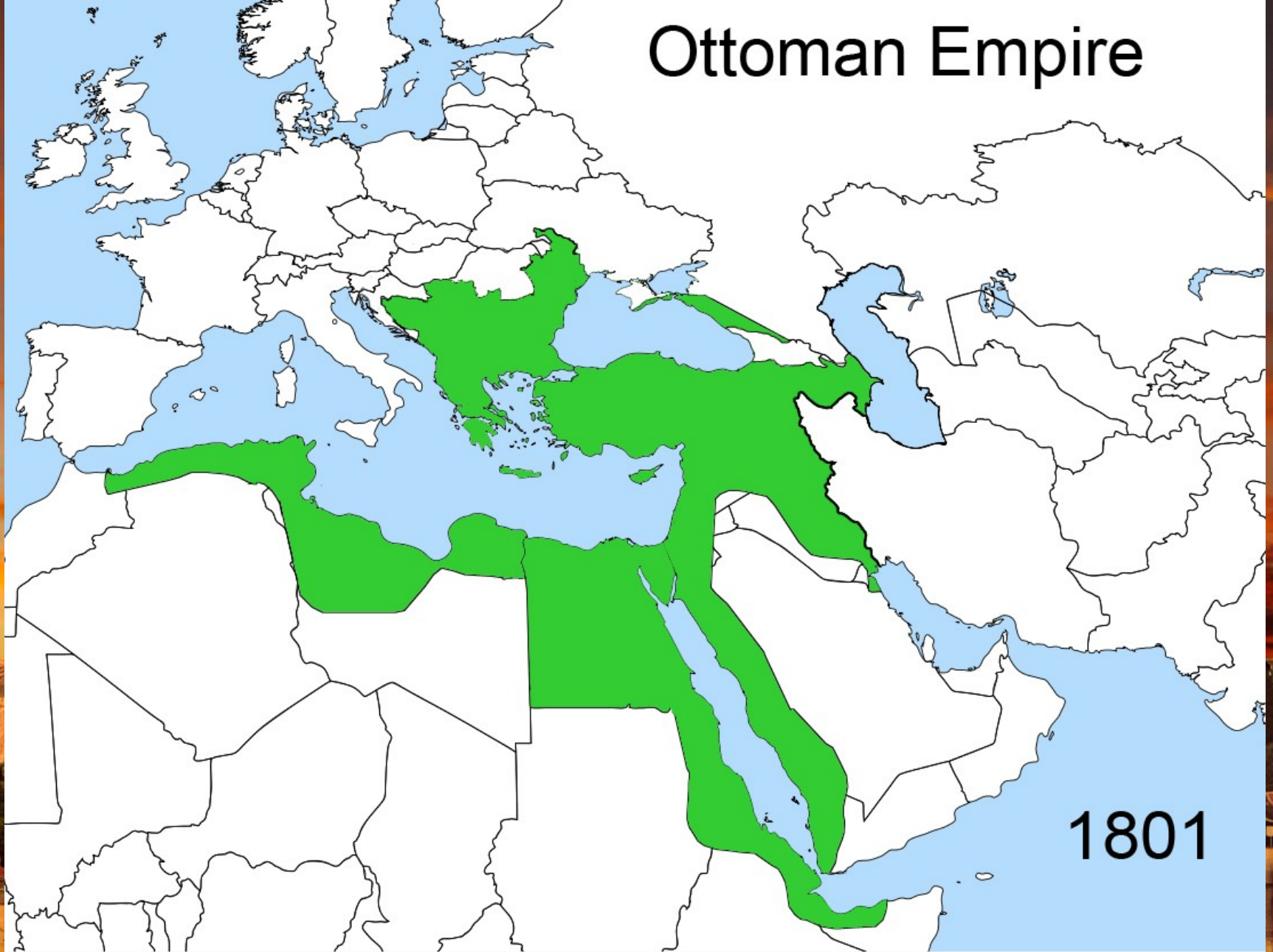
Obr. 5 Osmanská říše po smlouvách z Jassy (s Rusy) a Svištova (s Rakúšany). Oproti stavu z roku 1739 jsou patrná území odstoupená Ruskému impériu a také Gruzie okupovaná Rusy jako protektorát.

Ottoman Empire

Obr. 6 Po Napoleonově vpádu do Egypta.

Ottoman Empire

Obr. 7 Situace po odchodu Francouzů z Egypta – většina Egypta je zpět pod osmanskou kontrolou, v zemi však zuří občanská válka.

V devatenáctém století

- i přes značnou modernizaci (tzv. tazímát) - zrušení feudalismu, budování infrastruktury, reforma armády dle evropského vzoru, dočasně i ústava - je Osmanská říše neustále zaostalým a nestabilním státem, stává se „nemocným mužem na Bosporu“
- v průběhu celého století vnitřní konflikty – požadavky balkánských národů na samostatnost, konflikty s Egyptem, nacionální hnutí Arabů
- rozsáhlé intervence evropských mocností do vnějších i vnitřních záležitostí říše
- v letech 1804-17 srbská revoluce – výsledkem autonomie Srbska v rámci Osmanské říše (obr. 7)
- v letech 1806-12 válka s Ruskem; Turci poraženi, bukurešťská smlouva ustavuje novou hranici na řece Prut (obr 8.)

V devatenáctém století

- **V letech 1821-32 řecká válka za nezávislost - Řecko s podporou evropských mocností získává nejprve autonomii (1829) a následně plnou nezávislost (1832) (obr. 9)**
- **1830 – francouzská anexe Alžírsko (obr. 10)**
- **v letech 1853-56 krymská válka – Osmanská říše s podporou západních mocností poráží Rusko a získává Budžak (obr. 11)**
- **v letech 1877-8 válka s Ruskem – Osmanská říše těžce poražena; výsledkem ztráta většiny území na Balkáně, uznání nezávislosti Srbska, Rumunska, Černé Hory a Bulharska (obr. 12)**
- **1881 – anexe Tunisu Francií, odstoupení Epiru Řecku (obr. 13 a 9)**
- **1882 – faktická okupace Egypta Velkou Británií (obr. 13)**

- Ottoman Empire / Osmansko carstvo
- Principality of Serbia within Ottoman Empire (1817-1833) / Kneževina Srbija u okviru Osmanskog carstva (1817-1833)
- Principality of Wallachia within Ottoman Empire / Kneževina Vlaška u okviru Osmanskog carstva
- Austrian Empire / Austrijsko carstvo

Obr. 7 Podoba autonomního Srbska v rámci Osmanské říše po roce 1817.

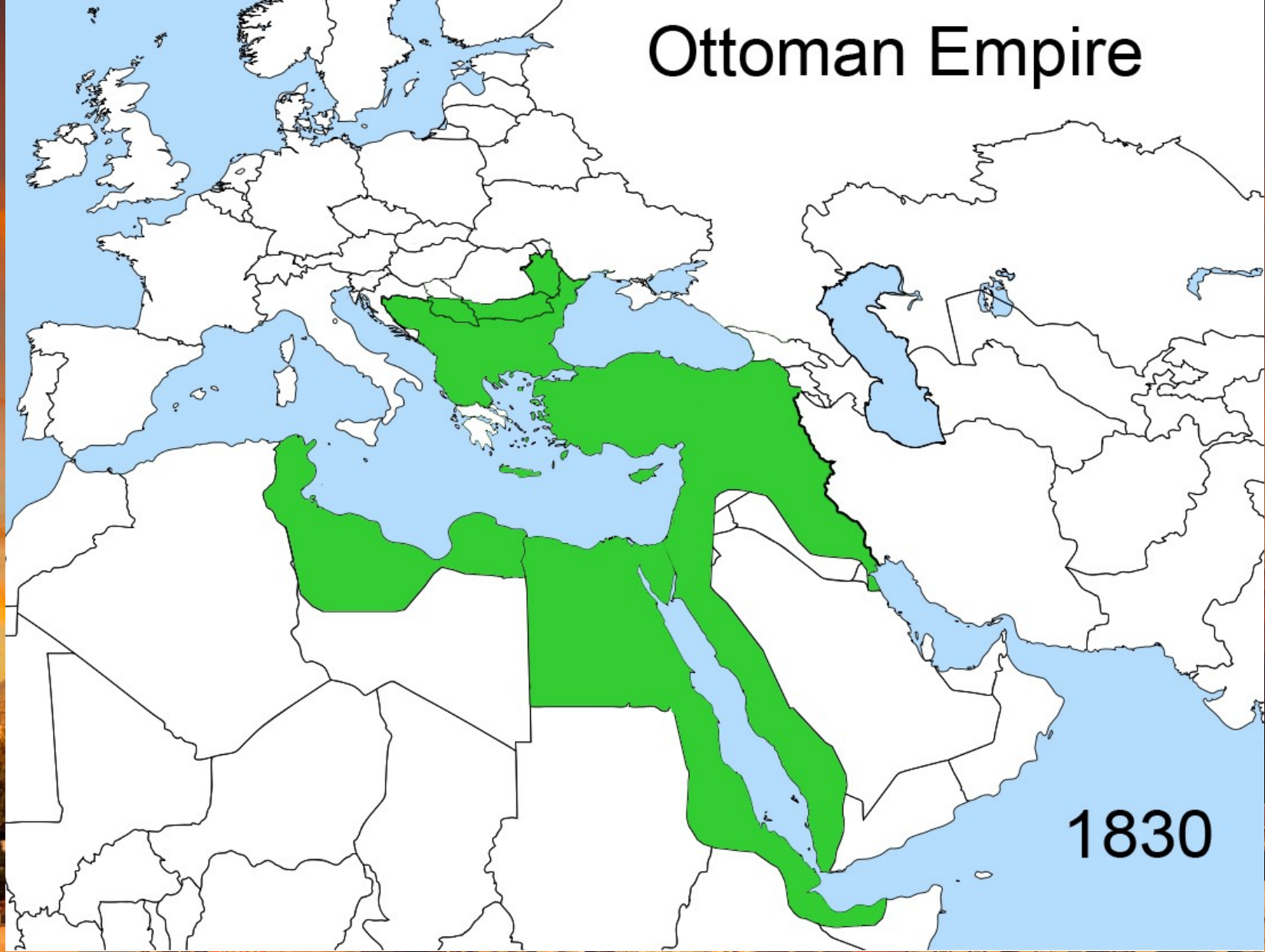

Obr. 8 Situace po bukureštské smlouvě z roku 1812 – Rusko vrací Osmanské říši Valašsko a část Moldavska, ponechává si však Besarábii. Novou osmansko-ruskou hranicí na Balkáně se stává řeka Prut.

**Obr. 9 Řecko po konstantinopolské smlouvě z roku 1832 (tmavě modrá).
Ostatní barvy ilustrují vývoj řeckého území až do současnosti.**

Ottoman Empire

Obr. 10 Situace v roce 1830 – je patrná jak ztráta Alžírsko, tak ztráta Řecka, které je v té době již na Osmanské říši (následkem rozhodnutí londýnské konference) fakticky nezávislé.

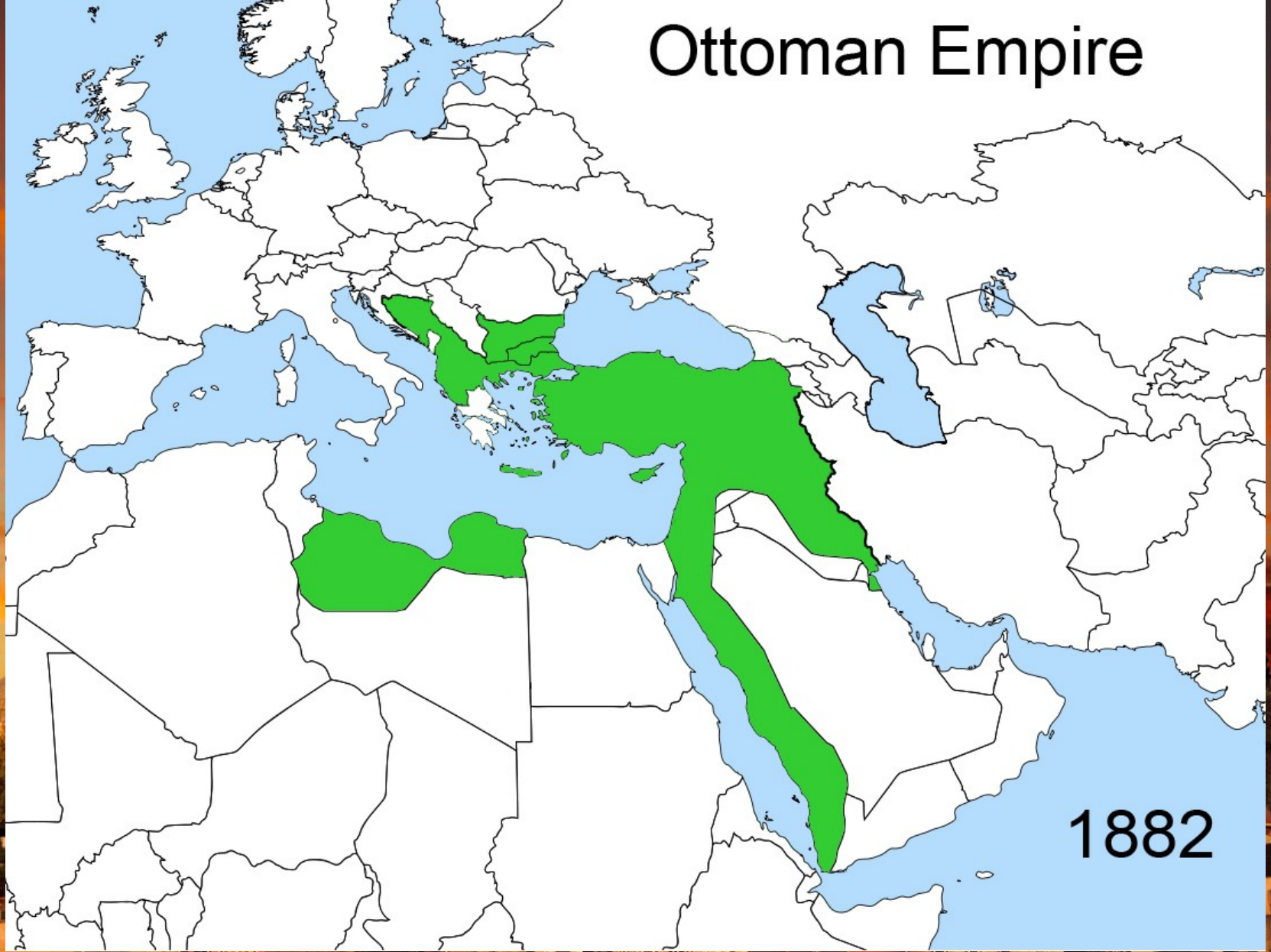

Obr. 11 Po krymské válce – dle pařížské mírové smlouvy z roku 1856 získává Osmanská říše oblast Budžaku částečně pro sebe, částečně pro Moldávii jakožto svého vazala.

Obr. 12 Situace po berlínském kongresu v roce 1878 – Osmanské říši zůstává jen území vyznačené růžově, ostatní území jsou buď nezávislá, nebo má nad nimi Osmanská říše pouze formální nadvládu.

Ottoman Empire

Obr. 13 Stav v roce 1882 po ztrátě Egypta, Tunisu a Epiru (odstoupeného r. 1881 dle rozhodnutí berlínského kongresu). Většina území na Balkáně už je nezávislá nebo uznává osmanskou svrchovanost jen formálně.

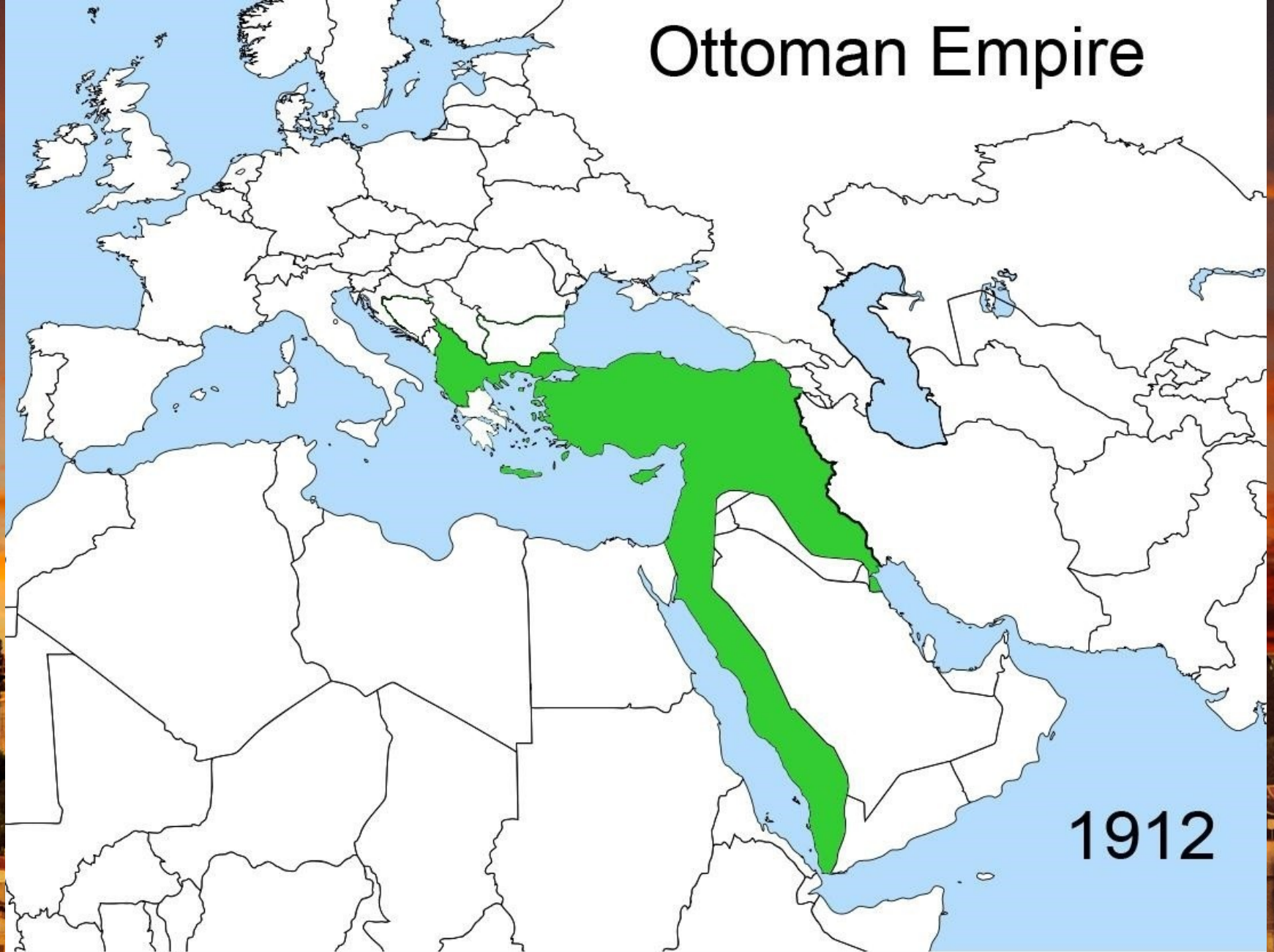
Ve dvacátém století

- era konečného úpadku říše
- 1908 – mladoturecká revoluce; obnovení ústavy z 19. století, opětovné svolání parlamentu; nepokoje využívá Rakousko-Uhersko a anektuje Bosnu; Bulharsko se prohlašuje nezávislým carstvím a nabývá svých dnešních hranic (obr. 14)
- 1911-12 – italsko-turecká válka; Turci ztrácejí území dnešní Lybie a tím i svou poslední reálnou državu v Africe (obr. 14)
- 1912-13 – balkánské války; Osmanská říše ztrácí naprostou většinu držav na Balkáně (obr. 15 a 16)

Ve dvacátém století

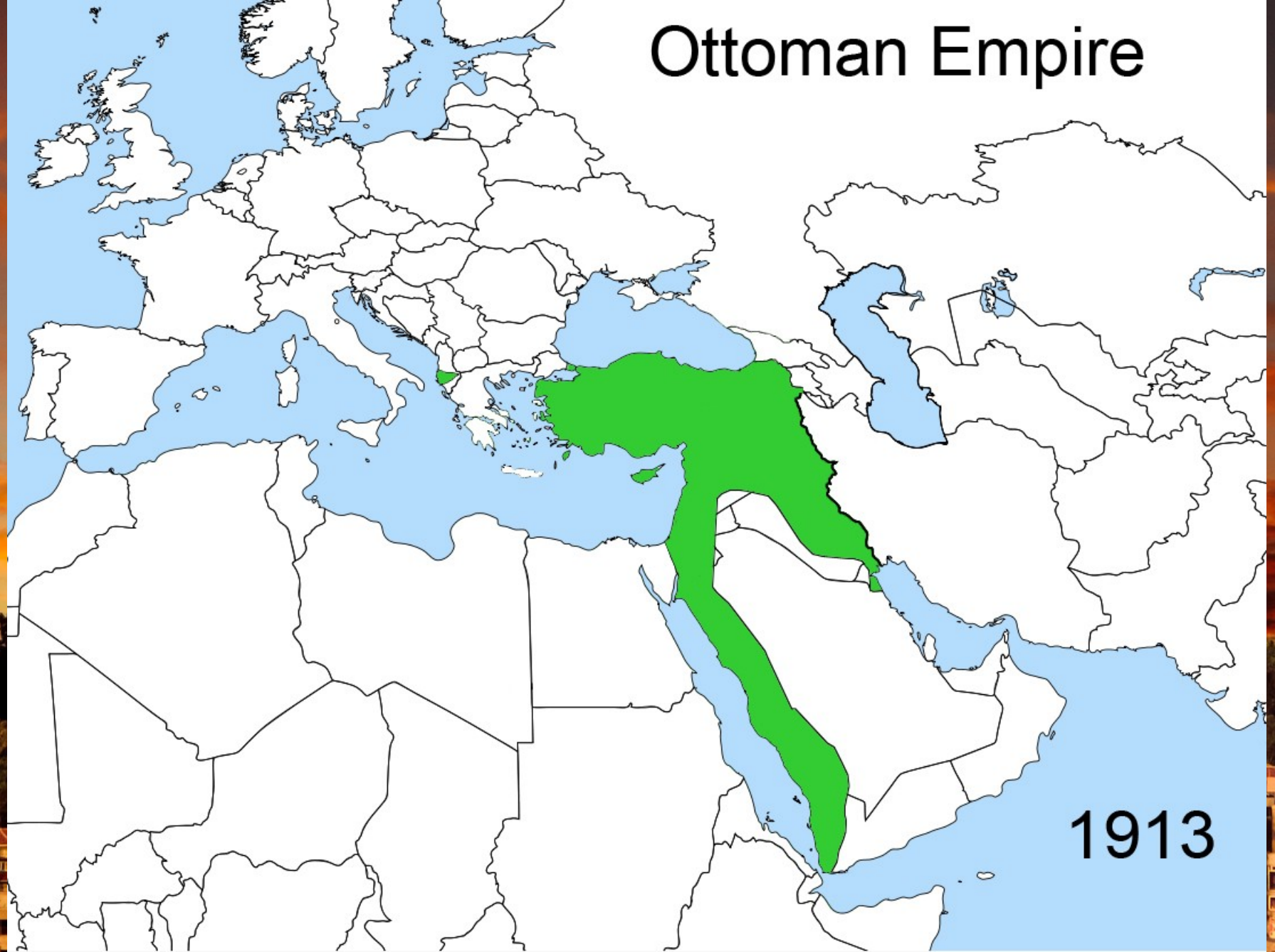
- **1914-18 první světová válka; Osmanská říše na straně Spolku totálně poražena, její území vč. hlavního města je okupováno**
- **1920 – sèvreská smlouva (obr. 17)**
- **1919-23 – turecká válka za nezávislost**
- **1923 – lausannská smlouva (obr. 18)**
- **lausannskou dostává stát svou dnešní podobu, ne však již jako Osmanská říše, ale jako samostatná Turecká republika pod vedením Mustafy Kemala Atatürka**

Ottoman Empire

Obr. 14 Po italsko-turecké válce a ztrátě Bosny a teritorií anektovaných Bulhary.

Ottoman Empire

Obr. 15 Po balkánských válkách.

THE BALKAN STATES

With New Frontiers according to Treaties of London, Constantinople, & Bukharest.

Obr. 16 Rozdělení Balkánu mezi vítězné státy po balkánských válkách.

Obr. 14 Sévreská smlouva – Turkům jsou odebrána veškerá teritoria v Syropalestině a na Blízkém Východě, zbytek je z velké části rozdělen do sfér vlivu vítězných mocností. Za pozornost stojí uvažovaný samostatný kurdský stát zakreslený na mapě.

Obr. 14 Finální podoba hranic Turecké republiky po lausannské smlouvě.

Použitá literatura

- **PALMER, Alan. Úpadek a pád Osmanské říše. Praha 1996.**
- **RUNCIMAN, Steven. Pád Cařihradu. Praha 1970.**